

پەسىللىك ئۇنىۋېرسال

ئىلمىي ژۇرنال

2010 - يىللىق 2 - سان

(ئومۇمىي 115 - سان)

شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر تەتقىقاتى

ھەر پەسىلنىڭ ئاخىرقى ئېيىنىڭ 30 - كۈنى نەشرىدىن چىقىدۇ

نەزەرىيە تەتقىقاتى

- جۇڭگو يېزىلىرىدا نامراتلارنى يۆلەپ تەرەققىي قىلدۇرۇش — ئۆتمۈشنى ئەسلەش ۋە كەلگۈسىگە نەزەر..... دۈەن يېڭى 1
- يېڭى جۇڭگو قۇرۇلغاندىن بۇيانقى پارتىيە مىللەتلەر سىياسىتىنىڭ مەزمۇنى توغرىسىدا..... ئادالەت ئىمىنجان ئوزغار 11

پەلسەپە، قانۇنشۇناسلىق تەتقىقاتى

- «يوقلۇق» ۋە ئالەمنى بىلىش مەسىلىسى..... قاسىم سىدىق 17
- ھوقۇقسىز بىر تەرەپ قىلىشنىڭ قانۇنىي كۈچىنى بېكىتىش توغرىسىدا..... ئەمەت ئىبراھىم 26

يەرلىك تارىخ تەتقىقاتى

- دولتتىمىزدە ئۇيغۇر تارىخى تەتقىقاتىنىڭ 60 يىلىغا نەزەر..... ئەھمەد سۇلايمان قۇتلۇق 32
- مىنگونىڭ ئاخىرقى دەۋرلىرىدە سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ شىنجاڭغا قاراتقان سىياسىتىنىڭ ئۆزگىرىشى ۋە ئۇنىڭ سەۋەبى..... ماخمۇد ئابدۇۋېلى 43
- چوڭ - كىچىك خوجىلار توپىلىڭىدىن كېيىنكى شىنجاڭنىڭ ئىجتىمائىي ۋەزىيىتى..... ئەخمەتجان ھەسەن 50

مەدەنىيەت تەتقىقاتى

- ئۇيغۇر خەلقىنىڭ قەدىمكى بەزى غىزا - تاۋاملىرى توغرىسىدا..... ئابلىز مۇھەممەد سايرامى 58
- «دىۋانۇ لۇغاتىت تۈرك» تىكى سوۋغات ئالماشتۇرۇش ئادىتىگە ئائىت بايانلار توغرىسىدا..... ئابدۇقەييۇم مەجىت، مۇتەللىپ مەمتىمىن 67

باش مۇھەررىر: ئابدۇرازاق تۆمۈر

ۋاقتلىق مەسئۇل مۇھەررىر: مۇھەممەدجان مۆمىن

بۇ ساننىڭ ئىجرائىي مۇھەررىرى: پەرھات غاپپار

ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى بىلەن سەنەم

- 76 ئۇسسۇللىرىنىڭ مۇناسىۋىتى توغرىسىدا..... بۇخەلچەم باھاۋۇدۇن
82 مەدەنىيەت بازىرى نۇقتىسىدىن كىتاب ۋە كىتابخانلار قاتلىمىغا نەزەر..... كامىلە راخمان

تىلشۇناسلىق تەتقىقاتى

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكى پېئىللارنىڭ دەرىجە

- 85 كاتېگورىيەسى توغرىسىدا قايتا ئىزدىنىش (داۋامى)..... گۈلنار ئېرزىز
92 قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدىكى باغلىغۇچىلار توغرىسىدا..... رابىيەم مەمەت
قاغىلىق شېۋىسىدە ساقلانغان قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىنىڭ
بىر قىسىم ئالاھىدىلىكلىرى توغرىسىدا..... ئابلىمىت قۇدرەت ھەمراھ
101

ئەدەبىيات تەتقىقاتى

- 109 «ئەدەبىياتشۇناسلىق بولسا ئادەمشۇناسلىق» دېگەن تېمىدا قايتا ئويلىنىش..... ليۇ ۋېيچىن
دۆلىتىمىزنىڭ 30 يىللىق ئىسلاھات مەزگىلىدىن ئۇيغۇر
116 پىروزىچىلىقنىڭ گۈللىنىشىگە نەزەر..... ئابدۇۋەلى كېرەم
كىلاسسىك شائىر مۇھەممەتئىمىن خوجامقۇلى خىرقىتىنىڭ
123 ھاياتى ۋە ئىجادىي پائالىيىتى توغرىسىدا..... ئۆمەر ئوسمان شىفائى تېكىن
ئەخمەتجان قۇربان سابىرى بالىلار چۆچەكلىرىنىڭ بالىلار
تەربىيەسىدىكى رولى..... بۇلبۇل ئەكرەم
133

تەھرىر ھەيئەتلىرى:

ئابدۇرازاق تۆمۈر، ئابدۇرازاق سايىم، گاۋۋت توختى، ئابدۇشۈكۈر تۈردى، ئابدۇكېرىم رەھمان بۇچى،
ئازاد رەھىمتۇللا سۇلتان، ئىمىن ئەھمىدى، تاھىرجان مۇھەممەد، ئارسلان ئابدۇللا، قاسىمجان ئەھمىدى،
ئابلىكىم ھەسەن، ئادىل خالىق، ئابىلەت نۇردۇن، ۋەلى بارات، ئىسلامجان شېرىپ بەشكېرەمى

پەسىللىك ئۈنۋېرسال

ئىلمىي ژۇرنال

2010 - يىللىق 3 - سان

(ئومۇمىي 116 - سان)

شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر تەتقىقاتى

ھەر پەسىلنىڭ ئاخىرقى ئېيىنىڭ 30 - كۈنى نەشرىدىن چىقىدۇ

بۇ ساندا

نەزەرىيە تەتقىقاتى

مۇھىم تۈر قۇرۇلۇشلىرىنى تۇتقا قىلىپ، شىنجاڭنىڭ ھالقىما تەرەققىياتى

ۋە ئۇزاق مۇددەتكىچە تىنچلىقنى ئىلگىرى سۈرەيلى ليۇ يەنلىياڭ 1

جۇڭگونىڭ يېزا ئىگىلىك تەرەققىياتى ھالقىلىق بۇرۇلۇش

مەزگىلىگە كىرگەندىن كېيىنكى سىياسەت يۈزلىنىشى جى مىڭفېڭ 17

قانۇنشۇناسلىق، پەلسەپە تەتقىقاتى

قەرزدارچىلىققا ئائىت ئۇيغۇر ئادەت قانۇنى ۋە ئۇنىڭ

ئۇيغۇر جەمئىيىتىدىكى رولى توغرىسىدا رىشات ھەسەن 23

فاراۋى بىلەن يۈسۈپ خاس ھاجىپنىڭ ئەخلاق قارشىدىكى

ئەقىل ۋە پەزىلەتنىڭ مۇناسىۋىتى توغرىسىدا ئەكبەر ئەمەت 28

مەدەنىيەت، دىن تەتقىقاتى

شىنجاڭدىكى ئابدالارنىڭ ئىجتىمائىي ئىگىلىكى توغرىسىدا ئەلى غوپۇر 35

قەدىمكى ئۇيغۇرلارنىڭ ئوتنى ئۇلۇغلاش قاراشلىرى توغرىسىدا ئابلەت ياسىن بابا 45

بۇددىزمنىڭ تارىم ۋادىسىدا تارقىلىشى توغرىسىدا تەتقىقات نۇرمۇھەممەد توختى كۈنەستېكىن 55

ئۇيغۇرلارنىڭ مازارلاردىكى سېھىرگەرلىك پائالىيەتلىرى توغرىسىدا خالىدە ئىسلام 67

باش مۇھەررىر: ئابدۇرازاق تۆمۈر

ۋاقتلىق مەسئۇل مۇھەررىر: مۇھەممەدجان مۆمىن

بۇ ساننىڭ ئىجرائىي مۇھەررىرى: رەشىدە مامۇت

تارىخ، يەر نامى تەتقىقاتى

- 71 مىنگونىڭ ئالدى - كەينىدىكى ئۇيغۇر مائارىپى ئەلغىيە ئازات
- 77 تارىخىي نام «鄯善» توغرىسىدا غالىب بارات ئەرك

ئەدەبىيات تەتقىقاتى

- 85 ئەدەبىياتنىڭ ئېكولوگىيە مەدەنىيلىكى قۇرۇلۇشىدىكى رولى توغرىسىدا ھەبىبۇللا ئابدۇسالام
- 91 شائىر تېيىپجان ئېلىيوف ساتىرلىرى توغرىسىدا شاۋكەت ئىلاخۇن
- 99 ئۇيغۇر كىلاسسىك ئەدەبىياتىدىكى ئاياللار ئوبرازى توغرىسىدا خەلچەم مۇھەممەد
- 103 ئايشەم ئەخمەتنىڭ «مۇھەممەت بېشىر چىڭۋاڭ» ناملىق رومانى توغرىسىدا گۈلشەن بەسىر
- چاغاتاي تىلىنىڭ دەۋرلەرگە بۆلۈنۈشى ۋە ھەرقايسى
- دەۋرلەردىكى ۋەكىللىك ئەسەرلەر بارات تۇرسۇنباقي
- 110

تىلشۇناسلىق تەتقىقاتى

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى تەتقىقاتىدىكى بىر قانچە

- 118 نەزەرىيەۋى مەسىلە توغرىسىدا كۈرەش تاھىر
- 127 تۈركىي تىللارنىڭ تۈرگە ئايرىلىشى توغرىسىدا ئابدۇرېھىم راخمان
- 137 ئۇيغۇر تىلى فونېتىكىسىدىكى ئىستىلىستىكىلىق ئامىللار توغرىسىدا مۇنەۋۋەر مۇختەر

تەھرىر ھەيئەتلىرى:

ئابدۇرازاق تۆمۈر، ئابدۇرازاق ساپىم، ئاۋۇت توختى، ئابدۇشۈكۈر تۈردى، ئابدۇكېرىم رەھمان بۇچى، ئازاد رەھىمتۇللا سۇلتان، ئىمىن ئەھمىدى، تاھىرجان مۇھەممەد، ئارسلان ئابدۇللا، قاسىمجان ئەھمىدى، ئابلىكىم ھەسەن، ئادىل خالىق، ئابىلەت نۇردۇن، ۋەلى بارات، ئىسلامجان شېرىپ بەشكېرەمى

پەسىللىك ئۇنىۋېرسال

ئىلمىي ژۇرنال

2010 - يىللىق 4 - سان

(ئومۇمىي 117 - سان)

شىنجاڭ ئىجتىمائىي پەنلەر تەتقىقاتى

ھەر پەسىلنىڭ ئاخىرقى ئېيىنىڭ 30 - كۈنى نەشرىدىن چىقىدۇ

بۇ ساندا

نەزەرىيە تەتقىقاتى

ماكرولۇق سىياسەتلەرنىڭ ئۈنۈملۈك شەرتى، ھەرىكەت مېخانىزمى

- 1 ۋە ئىقتىساد ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىنكى تەدبىرلەر..... جاڭ پىڭ
- 9 ئىقتىسادشۇناسلىقتىكى ئاساسىي مەسىلىلەر بىلەن بۈگۈنكى زامان ئىقتىسادشۇناسلىق ئىدىيەلىرىنىڭ مۇناسىۋىتى..... لۇ پىنيۇ، ۋاڭ جىنسۇڭ

قانۇنشۇناسلىق، پەلسەپە تەتقىقاتى

- 21 تور ئەسەرلىرى ئاپتورلۇق ھوقۇقىنىڭ قوغدىلىشى توغرىسىدا..... فېردون پەتتار
- 28 ئەخلاق پىرىنسىپلىرى توغرىسىدا..... ئابلىكىم ئالاۋۇدۇن

جەمئىيەتشۇناسلىق، مەدەنىيەت تەتقىقاتى

- 35 جەمئىيەتشۇناسلىق ۋە ئۇيغۇر جەمئىيىتى..... ئابدۇرەشىد جەلىل قارلۇق
- 46 ئۇيغۇرلاردىكى گۇۋاھلىق بېرىش ئادىتى توغرىسىدا..... ئابدۇقەييۇم مىجىت
- 57 مەھمۇد كاشغەرىينىڭ ساھە تەتقىقاتى ئىدىيەسى..... ئابلىكىم سىدىق
- 63 مازارلارغا تۇغ باغلاش ئادىتىنىڭ ئېتىقاد مەنبەسى ئۈستىدە ئىزدىنىش..... جۈرئەت دۆلەت

تارىخ، يەر ناملىرى تەتقىقاتى

چىڭ سۇلالىسىنىڭ ئاخىرى ۋە مىنگونىڭ باشلىرىدىكى

- 70 شىنجاڭ ئۆلكىسىنىڭ مائارىپ سىياسىتى..... رەخمىتۇللا ھەسەن

باش مۇھەررىر: ئابدۇرازاق تۆمۈر

ۋاقتلىق مەسئۇل مۇھەررىر: مۇھەممەدجان مۆمىن

بۇ ساننىڭ ئىجرائىي مۇھەررىرى: پەرھات غاپپار

«كېيىنكى خەننامە» دە خاتىرىلەنگەن

82 «磬囊城» نىڭ تارىختىكى ئورنى توغرىسىدا..... يۈسۈپ داۋۇت، بۇرانبىيەم ئابدۇسۇيۇر

ئەدەبىيات تەتقىقاتى

تاجىك خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىدىكى رۇبائىيلارنىڭ

87 تېماتىك مەزمۇنى توغرىسىدا زەمىر سەئىدۇللازادە

مۇھەممەتجان راشىدىن شېئىرلىرىنىڭ تىل

95 جەھەتتىكى ئالاھىدىلىكى توغرىسىدا قەييۇم مېجىت

104 سالاھىنىڭ «گۈل ۋە بۆلبۈل» ناملىق داستانى توغرىسىدا رەشىدە مامۇت

ئەلشىر نەۋائىينىڭ «لسانۇت تەير» ناملىق ئەسىرى

ۋە ئۇنىڭ ئىجتىمائىي قىممىتى توغرىسىدا خەيرىنسا ئىمىن 112

تىلشۇناسلىق تەتقىقاتى

«بەش تىللىق مانجۇچە لۇغەت» تىكى ئۇچۇرلاردىن

117 ھازىرقى ئۇرۇق - تۇغقانچىلىق ئاتالغۇلىرىغا نەزەر غەيرەت ئابدۇرەھمان ئوزغار

خوتەن دىيالېكتى كېرىيە شېۋىسىنىڭ

125 لېكسىكىلىق ئالاھىدىلىكى توغرىسىدا..... ئېلىجان ئىمىن

131 ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكى «بول-» ياردەمچى پېئىلى توغرىسىدا تۇرسۇنئاي تۇراق

138 چەت ئەل تىلىنى ئۆگىنىشتە ئاڭلاش مەشقىنىڭ رولى قەلبىنۇر جاپپار

تەھرىر ھەيئەتلەر:

ئابدۇرازاق تۆمۈر، ئابدۇرازاق سايىم، ئاۋۇت توختى، ئابدۇشۈكۈر تۈردى، ئابدۇكېرىم رەھمان بۇچى،

ئازاد رەھىمتۇللا سۇلتان، ئىمىن ئەھمىدى، تاھىرجان مۇھەممەد، ئارسلان ئابدۇللا، قاسىمجان ئەھمىدى،

ئابلىكىم ھەسەن، ئادىل خالىق، ئابىلەت نۇردۇن، ۋەلى بارات، ئىسلامجان شېرىپ بەشكېرەمى